

DZIEJE NAJNOWSZE

KWARTALNIK

POŚWIĘCONY

HISTORII

XX WIEKU

3-1978

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

DZIEJE NAJNOWSZE

Rocznik X

1978

5

Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk
Zakład Narodowy im. Ossolińskich
Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk
1978

<http://rcin.org.pl>

KOMITET REDAKCYJNY

Andrzej Bartnicki, Jan Borkowski, Andrzej Czarnik, Marian Marek Drozdowski, Krzysztof Dunin-Wąsowicz, Eugeniusz Duraczyński, Hanna Jędruszczak, Piotr Łossowski, Waldemar Michowicz, Jan Molenda, Stanisław Sierpowski, Henryk Słabek, Witold Stankiewicz, Jerzy Janusz Terej, Jan Tomicki, Roman Wapiński, Wojciech Wrzesiński, Janusz Żarnowski

REDAKTOR

Czesław Madajczyk

SEKRETARZ

Stanisława Lewandowska

Adres Redakcji

Instytut Historii PAN
Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 31 02 61

Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo. Wrocław 1978.
Nakład: 1250 egz. Objętość: ark. wyd. 21,60, ark. druk. 14,75, ark.
A₁ — 16. Papier druk. sat. kl. III, 80 g, 70 × 100. Oddano do skła-
dania 8 VI 1978. Podpisano do druku 6 XI 1978. Druk ukończono
w listopadzie 1978. Wrocławska Drukarnia Naukowa. Zam. 357/78.
S-83 — Cena zł 50.—

SPIS TREŚCI

Od redakcji	
Jerzy Myśliński — Próba określenia miejsca i roli prasy w dziejach społeczeństwa polskiego doby powojennej	5
Andrzej Paczkowski — Prasa w życiu politycznym Drugiej Rzeczypospolitej	29
Marek Andrzejewski — Propaganda niemiecka wobec kwestii Wolnego Miasta Gdańska (1920—1933)	57
Marek Tuszyński — Propaganda hitlerowska w Generalnej Guberni przeciwko tzw. plutokracjom zachodnim w okresie od września 1939 do kwietnia 1943 r.	73
Stanisława Lewandowska — Źródła informacji polskiej prasy konspiracyjnej	93
Maria Wiśniewska — Konspiracyjna prasa Szarych Szeregów w latach 1940—1942	133

AUTOREFERATY PRAC DOKTORSKICH

Andrzej Romanow — Prasa polska w Wolnym Mieście Gdańsku (1920—1939)	151
Stanisław T. Bębenek — Problematyka historyczna w polskiej prasie społeczno-kulturalnej 1945—1966	157

MISCELLANEA

Marian Spychalski — Delegacja Krajowej Rady Narodowej w Związku Radzieckim	161

MATERIAŁY

Rozmowy Wincentego Witosa ze „stańczykami” po przewrocie majowym — Edward Czapiewski, Wiesław Władyka	171

RECENZJE

A. Will, Polska i Polacy w niemieckiej prozie literackiej XIX w.; tenże, Motywy polskie w krótkich formach literackich niemieckiego obszaru językowego 1794—1914 — Tomasz Szarota	191
A. Paczkowski, Prasa polonijna w latach 1870—1939. Zarys problematyki — Halina Janowska	195
J. Jarowiecki, Prasa podziemna w latach 1939—1945 — Maria Wiśniewska	199
Z. J. Hirszt, Terenowa prasa konspiracyjna ruchu ludowego 1939—1945 — Kazimierz Przybysz	203
M. Wojewódzki, W tajnych drukarniach Warszawy 1939—1944 — Stanisława Lewandowska	206
J. Matulionis, Neramos dienos (Niespokojne dni) — Piotr Łossowski	209

H. E. Tutas, NS Propaganda und deutsches Exil 1933—1939; tenże, Nationalsozialismus und Exil — Krzysztof Dunin-Wąsowicz	213
W. A. Boelcke, „Wollt Ihr den totalen Krieg?“ Die geheimen Goebbels-Konferenzen — Andrzej Czarnik	216

ŻYCIE NAUKOWE

Nowe perspektywy Międzynarodowego Komitetu Historii II Wojny Światowej — Claude Levy	219
Posiedzenie Komisji Historii II Wojny Światowej KNH PAN — Janina Kaźmierska	225
Moskiewska konferencja agrarna — Romuald Wojna	228

СОДЕРЖАНИЕ

Ежи Мысльиньски — Место и роль печати в истории польского общества периода после восстаний	5
Анджей Пачковски — Печать в политической жизни второй Речи Посполитой . .	29
Марек Анджеевски — Вольный город Гданьск в немецкой пропаганде (1920-1933)	57
Марек Тушиньски — Гитлеровская пропаганда в Генерал-губернаторстве против так наз. „западных плутократий” в период с сентября 1939 г. по апрель 1943 г.	73
Станислава Левандовска — Источники информации польской подпольной печати	93
Мария Висьневска — Подпольная печать организации „Серые шеренги” в 1940—1942 годы	133

АВТОРЕФЕРАТЫ КАНДИДАТСКИХ ДИССЕРТАЦИЙ

Анджей Романов — Польская печать в Вольном городе Гданьске (1920—1939)	151
Станислав Т. Бембенек — Историческая проблематика в польской общественно-культурной печати в 1945—1966 гг.	157

РАЗНОЕ

Мариан Спыхальски — Делегация Крайовой Рады Народовой в Советском Союзе	161

МАТЕРИАЛЫ

Переговоры Винценты Витоса со „станьчиками” после майского переворота — Эдвард Чапевски, Веслав Владыка	171

РЕЦЕНЗИИ

191

НАУЧНАЯ ЖИЗНЬ

219

TABLE DES MATIÈRES

Jerzy Myśliński — La tentative de définir le rôle et la place de la presse dans l'histoire de la société polonaise dans la période d'après les insurrections	5
Andrzej Paczkowski — La presse dans la vie politique de la II ^e République de Pologne	29
Marek Andrzejewski — La propagande allemande vis-à-vis de la Ville Libre de Gdańsk	57
Marek Tuszyński — La propagande hitlérienne dans le Gouvernement Général, visée contre les soi-disant plutocraties occidentales dans la période de septembre 1939 jusqu'à avril 1943	73
Stanisława Lewandowska — Les sources de renseignement de la presse clandestine polonaise	93
Maria Wiśniewska — La presse clandestine de l'organisation «Szare Szeregi» aux années 1940—1942	133

RÉSUMÉS DES THÈSES DE DOCTORAT

Andrzej Romanow — La presse polonaise dans la Ville Libre de Gdańsk (1920—1939)	151
Stanisław T. Bębenek — La problématique historique dans la presse socio-culturelle polonaise aux années 1945—1966	157

MISCELLANÉES

Marian Spychalski — La Délégation du Conseil National du Peuple en U.R.S.S.	161

DOCUMENTS

Les conversations de Wincenty Witos avec les représentants du groupement «Stańczycy» après le coup d'État en mai 1926 — Edward Czapiewski, Wiesław Władyka	171

CRITIQUE ET ANALYSE DES LIVRES	191

VIE SCIENTIFIQUE	219

CONTENTS

Jerzy Myśliński — An Attempt at a Definition of the Position and Role of the Press in the History of the Polish Society in Post-Uprising Days	5
Andrzej Paczkowski — The Press in Political Life of the Second Republic	29
Marek Andrzejewski — German Propaganda Regarding the Problem of the Free City of Gdańsk (1920—1933)	57
Marek Tuszyński — Nazi Propaganda Against the So-Called "Western Plutocracies" in German-Occupied Poland from September 1939 to April 1943	73
Stanisława Lewandowska — The Sources of Information of Polish Clandestine Press (1939—1945)	93
Maria Wiśniewska — The Clandestine Press of Grey Ranks between 1940—1942	133

SUMMARIES OF DOCTOR'S THESES

Andrzej Romanow — Polish Press in the Free City of Gdańsk (1920—1939)	151
Stanisława Lewandowska — The Sources of Information of Polish Clandestine Press (1939—1945)	157

MISCELLANEA

Marian Sychalski — A Delegation of the Home Council in the USSR	161

MATERIALS

Wincenty Witos' Talks with the „Stańczyk” Group after the May Coup d'état — Edward Czapniewski, Wiesław Władyka	171

REVIEWS	191

SCIENTIFIC LIFE	219

Warunki prenumeraty

Cena prenumeraty rocznej   zł 200,—
Cena prenumeraty półrocznej zł 100,—

Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędy pocztowe i doręczyciele
w terminach:

- do 25 listopada na styczeń, I kwartał, I półrocze roku następnego i na cały rok następny
- do dnia 10 miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty na pozostałe okresy roku bieżącego.

Jednostki gospodarki społecznej, instytucje i organizacje społeczno-polityczne składają zamówienie w miejscowych Oddziałach RSW „Prasa-Książka-Ruch”.

Zakłady pracy i instytucje w miejscowościach, w których nie ma Oddziałów RSW, oraz prenumeratorzy indywidualni zamawiają prenumeratę w urzędach pocztowych lub u doręczycieli.

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto PKO nr 1531-71, w terminach podanych dla prenumeraty krajowej.

Sprzedaż numerów bieżących i archiwalnych:

w Księgarni Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN, sprzedaż gotówkowa i wysyłkowa numerów bieżących i archiwalnych, płatność gotówką, przelewem lub za zaliczeniem pocztowym. Adres: OR PAN, Pałac Kultury i Nauki, 00-901 Warszawa, konto PKO 1531-912 I Oddział Warszawa.

Orders for this periodical from abroad can be placed with "Ars Polona" Krakowskie Przedmieście 7, 00-068 Warszawa, Poland
or with

- Kubon & Sagner, Inhaber Otto Sagner, D8 München 34, Postfach 68, Bundesrepublik Deutschland.
- Earls Court Publications Ltd, 130 Shepherd Bush Centre, London W 12, Great Britain.
- Licosa Commissionaria Sansoni, Via Lamarmora 45, 50 121 Firenze, Italy.

Indeks: 35568